

CZU 330.341:378.06

DOI 10.5281/zenodo.7442499

ADAPTABILITATEA - UN DEMERS SIGUR ÎN ATINGEREA SUSTENABILITĂȚII INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

ADAPTABILITY - A SUREFIRE WAY TO ACHIEVE THE SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Alina SUSLENCO²⁷

Abstract: *Lucrarea prezintă un studiu complex privind demersurile de adaptabilitate ale instituțiilor de învățământ superior aplicate în context (post) pandemic. Lucrarea prezintă o incusione teoretico-metodologică privind posibilitățile de atingere a sustenabilității în cadrul instituțiilor de învățământ superior. Lumea devine din ce în ce mai nesustenabilă, mai dezechilibrată. În acest context apare necesitatea de a aplica măsuri eficiente de echilibrare, de atingere a echilibrului economic-social-de mediu, care ar ajuta societatea să pășească ferm pe calea sustenabilității. Universitățile, în calitate de agenți ai schimbării, de artizani al valorilor inovative în societate, sunt obligate să se adapteze în vederea punctării măsurilor eficiente de atingere a sustenabilității. Adaptabilitatea devine o pârghie de succes în eficientizarea racordării instituțiilor de învățământ superior în atingerea sustenabilității. Aplicarea celor mai relevante tehnici, metode și modele va ajuta universitățile să-și racordeze sistemele spre atingerea sustenabilității. Metodologia cercetării s-a focusat pe utilizarea următoarelor metode: analiza și sinteza, inducția și deducția, abstracția științifică, documentarea. În concluzii, putem menționa că instituțiile de învățământ superior care pretind a fi competitive sunt obligate să-și adapteze obiectivele strategice, politicile și strategiile, curriculum-urile, programele de studiu, activitățile practice în vederea atingerii sustenabilității. Aceasta va ajuta universitățile să-și sporească atractivitatea și imaginea sa, dar și să devină competitive în ochii beneficiarilor săi.*

Key Words: *sustainability, higher education institutions, adaptability, strategy, sustainability management*

INTRODUCERE

În vederea atingerii unei dezvoltări continue, schimbările sunt indispensabile, iar adaptabilitatea devine o cale de succes de implementare a schimbărilor. Astfel, într-un nou context, unul pandemic, fiecare entitate a fost nevoită să se adapteze, să-și modifice modelul de management, să identifice căi de succes în vederea păstrării poziției de pe piață, dar și a imaginii sale. Astfel, atât mediul de afaceri, cât și instituțiile de învățământ superior au fost nevoite să identifice noi avantaje competitive care le-ar ajuta să rămână pe piață, să depășească provocările impuse de pandemie.

Dacă ar fi să analizăm impactul pandemiei asupra instituțiilor de învățământ superior, atunci trebuie să remarcăm că universitățile au fost nevoite să dea dovadă de o adaptabilitate rapidă la noul context dificil. Totodată, asigurarea calității procesului educațional a impus modificarea modelelor educaționale, digitalizarea procesului educațional, implementarea noilor platforme educaționale, adaptarea metodelor de predare, modificarea stereotipurilor privind impactul digitalizării asupra sistemului educațional. Deși aceste schimbări s-au realizat rapid, putem afirma cu siguranță că ele au manifestat un impact pozitiv în perfecționarea sistemului educațional în contextul atingerii sustenabilității. Așa cum sustenabilitatea implică asigurarea unui echilibru dintre paliera economică-socială-de mediu, universitățile, în contextul pandemiei, au pășit ferm pe calea adaptabilității prin schimbări benefice în vederea atingerii sustenabilității.

---

²⁷ Doctor, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, alina.suslenco@mail.ru

CONȚINUT

Cercetând cadrul conceptual al sustenabilității, putem menționa că, Glavic și Lukman, în lucrările lor, au examinat termenul de sustenabilitate unde punctează că „pământul aparține fiecărei generații pe durata existenței sale, care i se cuvine pe deplin și în întregime, nici o generație nu poate face datorii mai mari decât pot fi plătite pe durata propriei existențe” (Glavic, Lukman, 2007). Interpretând abordarea cercetătorilor, precizăm că sustenabilitatea implică necesitatea de a consuma responsabil, de a manifesta preocupări strategice cu privire la bunăstarea generațiilor viitoare, care au dreptul de a trăi într-o societate mai bună. Fiecare generație este responsabilă de consumul său, de comportamentul său față de sine și stakeholderii săi. Astfel, rezultă că sustenabilitatea implică o responsabilitate corporativă de care trebuie să dea dovadă fiecare în vederea atingerii sustenabilității.

Pe de altă parte, Gilman menționează că sustenabilitatea se referă la „capacitatea unei societăți, ecosistem, sau orice sistem existent, de a funcționa continuu într-un viitor nedefinit fără a ajunge la epuizarea resurselor cheie” (Gilman, 2017). Din interpretarea abordării conceptuale, reiese că sustenabilitatea implică o continuitate a activității sistemelor, asigurarea unor condiții de a activa fără perturbări, fără a compromite generațiile viitoare, fără risipă și impact negativ asupra sistemelor.

În același context, Brawn menționează că „sustenabilitatea este conceptul care se rezumă la capacitatea de susținere și este folosit de multă vreme de biologi, însă până acum a fost doar rareori luat în considerație de economiști”. A venit timpul când economiștii, și nu numai ei, trebuie să ia în considerare „capacitatea de susținere” a resurselor pentru realizarea oricărei activități indiferent de organizația în care se desfășoară (Simonis, 2008).

Din interpretarea abordării conceptuale, specificăm că cercetătorul înțelege prin sustenabilitate o cooperare dintre bunăstarea economică și dezvoltarea societății, o interacțiune eficientă dintre latura economică, socială și de mediu. Astfel, dacă dorim să manifestăm un comportament sustenabil, trebuie să ne preocupăm de asigurarea unei echilibrului dintre dimensiunea economică, socială și de mediu a sustenabilității. Deși, deseori, atingerea echilibrului pare a fi de nerealizat, totuși, aplicarea pârghiilor, principiilor și metodelor eficiente ar putea susține atingerea echilibrului dorit.

Pe lângă aceasta, Muscoe, 2005, abordează sustenabilitatea din perspectiva *a reține sau a sprijini de jos*. „O comunitate trebuie să fie sprijinită de jos-de către locuitorii actuali și viitori. Unele locuri, prin combinarea specifică a caracteristicilor fizice, culturale și poate spirituale, inspiră oamenii să aibă grijă de comunitatea lor. Acestea sunt locurile în care sustenabilitatea are cele mai mari șanse de existență” (Muscoe, 2005). Din abordarea sustenabilității, putem reitera necesitatea de a consolida eforturile, la nivelul întregii societăți, de jos în sus, în vederea asigurării unui viitor mai bun, prin prisma preocupărilor manifestate pentru asigurarea echilibrului economic-social-de mediu.

În opinia noastră, *sustenabilitatea reprezintă procesul de asigurare a dezvoltării și progresului, în contextul asigurării unui echilibru dintre securitatea ecologică, echitatea socială și bunăstarea economică, prin care generațiile prezente nu perturbază accesul generațiilor viitoare la resurse și manifestă un comportament responsabil față de viitor*. Considerăm că demersul de atingere a sustenabilității este unul complex, dificil, însă realizabil prin prisma eforturilor consolidate la nivelul societății, care poate fi materializat printr-un consum rațional, prin activități eficiente de reducere a impactului negativ asupra mediului înconjurător.

În aceeași ordine de idei, noile obiective ce țin de sustenabilitate, din perspectiva anului 2030, „subliniază, printre altele, relevanța învățământului superior în eforturile pentru un viitor mai bun” (Grecu, 2014).

Includerea în curriculum a obiectivelor ONU de asigurare a sustenabilității va sprijini dezvoltarea competențelor orientate spre viitor, în contextul educației postmoderne. Acest lucru poate fi realizat prin promovarea schimbărilor sociale, economice și politice, care pot fi susținute de lideri și specialiști profesioniști. Au fost reiterate 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă prin prisma cărora poate fi atinsă sustenabilitatea.

Pe lângă aceasta, conform Programului de Acțiuni Globale ale Educației privind Sustenabilitatea, adoptat de UNESCO în 2014, se poate afirma că „acordurile politice, stimulentele financiare și tehnologiile moderne nu sunt suficiente pentru a realiza sustenabilitatea” (UNESCO, 2014).

Schimbările radicale sunt indispensabile, în special, în modelarea relațiilor într-un context social și împreună cu ecosistemul pământului. Pentru a asigura sustenabilitatea care să răspundă nevoilor generațiilor prezente și viitoare, este necesară „dotarea” tuturor indivizilor cu cunoștințe și abilități adecvate pentru a forma un sistem de valori legate de sustenabilitate.

În același context, cercetătorii din domeniul sustenabilității, Erpenbeck și Rosenstiel evidențiază că „sustenabilitatea necesită o schimbare în conștiința oamenilor și oferă un cadru pentru decizii și acțiuni suplimentare. În conformitate cu aceasta, este necesară o „nouă cultură a învățării” (Erpenbeck et al., 2003).

În același context, importanța atingerii sustenabilității a fost punctată și la Summit-ul Millennium, care a fost dedicat problemelor de a asigura un mediu sigur pentru sănătatea umană. Ținând cont de poluarea continuă a mediului, s-a decis ca, în cele din urmă, comunitatea mondială să-și reconsidere atitudinea față de numeroase principii fundamentale adoptate la Rio de Janeiro și să găsească răspunsuri la următoarele întrebări:

1. Cum să oprim epuizarea rapidă a resurselor naturale de pe Pământ?
2. Cum să atingem un echilibru între nevoile economice, sociale și nevoia de a oferi un mediu sigur pentru sănătatea generațiilor prezente și viitoare?
3. Cum pot fi consolidate parteneriatele pentru a răspunde nevoilor de bază ale tuturor oamenilor? (Suslenko, 2021)

Cercetările au continuat, și doi ani mai târziu, șefii a 200 de state și guverne participante la Summit-ul mondial privind sustenabilitatea de la Johannesburg (2002) și-au asumat responsabilitatea comună pentru dezvoltarea și consolidarea celor trei componente integrante ale sustenabilității (creșterea economică, dezvoltarea socială și protecția mediului) la toate nivelurile (Grecu, 2014).

Potrivit lui Sarni și Capozucca (2012), „sustenabilitatea este considerată un factor motivator pentru creativitate care poate ajuta întreprinderile prin creșterea eficienței funcționării lor, prin scăderea costurilor și limitarea impactului negativ asupra mediului” (2012, p. 8). Întrucât fiecare decizie poate afecta alți parametri pe termen lung și scurt, este important să promovăm ideea de sustenabilitate în toate acțiunile aplicate. Preocuparea cu privire la sustenabilitate a apărut ca urmare a creșterii rapide a populației, economiei și consumului resurselor naturale (Sarni, Capozucca, 2012).

Făcând o scurtă retrospectivă a abordărilor privind atingerea sustenabilității, putem menționa că, în secolul XX, s-a conturat și fundamentat ideile de sustenabilitate, pe când în secolul XXI a fost ilustrată o orientare vitală pentru dezvoltarea umanității.

Factorii sustenabilității sunt strâns interrelaționați și interdependenți. De exemplu, este clar că dezvoltarea economică nu poate fi sustenabilă dacă:

- cerințele de mediu sunt neglijate;
- există lipsa trecerii la tehnologii mai ecologice;
- neglijarea dezvoltării sistemului de sănătate, educație, securitate socială etc.;
- persistă lipsa asigurării distribuirii echitabile a resurselor între oameni;

- este prezentă neglijarea nevoilor generațiilor viitoare;

În aceeași ordine de idei, în vederea depășirii contradicțiilor enunțate anterior, Raportul Comisiei Brundtland, „Viitorul nostru comun”, recomandă acțiunii urgente în opt domenii cheie:

- populație și resurse umane;
- siguranță alimentară;
- probleme de urbanizare;
- energie;
- industrie;
- biodiversitate și ecosisteme;
- conflictele și degradarea mediului;
- ideologie unificată în management (Brundtland, 1987).

Rezolvarea problemelor în aceste domenii va ajuta la depășirea contradicțiilor și la asigurarea sustenabilității.

Teoria sustenabilității, în contrast cu teoria fizică și matematică a durabilității, este o știință socială încă de la început, prin urmare, trebuie înțeleasă și aplicată corect la diverse aspecte ale vieții noastre, ținând cont de caracteristicile și tradițiile locale.

Totodată, din cercetările efectuate, putem contura câteva elemente ale sustenabilității, unde economia, starea naturii și viața societății sunt într-o armonie deplină. Cu toate acestea, această teorie nu poate fi refuzată în practică și în căutarea unei evaluări reale a situației actuale din lume, în vederea atingerii echilibrului.

Obiectivele de bază ale sustenabilității sunt axate pe 3 domenii de bază:

1. *Securitatea ecologică* - conservarea integrității ecosistemelor, capacitatea de transport a biosferei, conservarea biodiversității și îmbunătățirea stării mediului global;

2. *Bunăstarea economică* - dezvoltarea economiei, creșterea eficienței acesteia, depășirea inegalității economice;

3. *Echitatea socială*- crearea condițiilor de viață decente pentru toți, justiție socială, conservarea diversității culturale, dezvoltarea constituțională (Grecu, 2014).

Un pilon de bază în asigurarea sustenabilității în cadrul societății este *educația sustenabilă*, care se axează pe asigurarea unei educații fundamentate pe o cultură a sustenabilității, ce se străduie să asigure un echilibru între securitatea ecologică, bunăstarea economică și echitatea socială.

În opinia noastră, *educația sustenabilă este consolidată prin schimbarea mentalității generației prezente în vederea asigurării unui echilibru economic, social, de mediu, în vederea oferirii accesului generațiilor viitoare la resursele planetei, utilizând o cultură a sustenabilității, prin metode moderne de predare axate pe cultivarea sustenabilității și a educației postmoderne.*

Unul dintre pilonii de bază a sustenabilității este educația universitară și anume instituțiile de învățământ superior care sunt actorii principali, cei care contribuie la diseminarea culturii sustenabilității în societate, formează abilități și deprinderi studenților ce țin de sustenabilitate și coerența dintre filiera socială, ecologică și cea economică.

Problema necesității de atingere a echilibrului este abordată în universități, deoarece cursurile, orele de seminarii și laboratoare orientate spre teme de sustenabilitate ajută la modelarea de mentalități orientate spre o dezvoltare sustenabilă.

Instituțiile de învățământ superior educă generații și contribuie la dezvoltarea societății moderne orientate spre sustenabilitate. Universitățile nu sunt doar instituții de învățământ, ci concentrează potențialul cultural și intelectual, servesc drept platformă pentru dezvoltarea și implementarea ideilor inovatoare.

Universitatea este un actor al schimbărilor, unul dintre motoarele cheie ale progresului în știință și tehnologie. Rolul universității în societatea modernă este discutat activ în comunitatea

științifică. Instituțiile de învățământ superior își schimbă structura și modelele de guvernare pentru a face față provocărilor din vremea noastră. Instituțiile de învățământ sunt transformate din universități clasice în centre de cercetare și educație. Tot mai multe funcții sunt investite în universități.

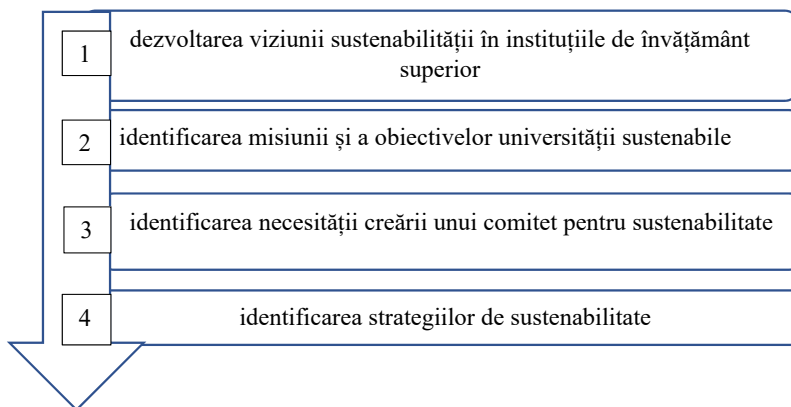
Într-o lucrare realizată de Velazquez et al. (2006), autorii s-au concentrat pe regulile fundamentale ale sustenabilității în învățământul superior (Velazquez et al., 2006). Autorii au folosit un model empiric pentru a descrie necesitățile de bază care sunt importante pentru menținerea sustenabilității în campusuri. În această lucrare, autorii au analizat patru faze diferite ale sustenabilității în învățământul superior care au fost dezvoltate pe baza recenziei literaturii și a studiului empiric de ei:

1. Prima fază este dezvoltarea viziunii sustenabilității în instituțiile de învățământ superior;
2. Faza a doua este orientată spre identificarea misiunii și a obiectivelor universității sustenabile;
3. Faza a treia identifică necesitatea creării unui comitet pentru sustenabilitate;
4. În faza a patra se identifică strategiile de sustenabilitate.

Aceste patru faze prezintă toate elementele de sustenabilitate din cadrul instituțiilor de învățământ superior. Identificăm 4 elemente de sustenabilitate din cadrul învățământului superior, precum: educație; cercetare; informare; parteneriat.

Fazele sustenabilității în învățământul superior trebuie respectate în vederea atingerii obiectivelor de sustenabilitate (fig. 1.).

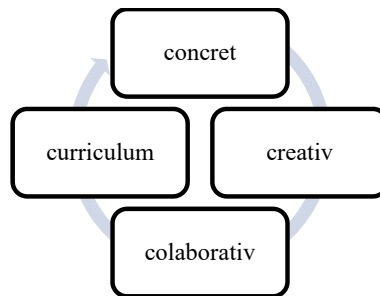
Figura 1

În funcție de cele 4 faze enunțate anterior, putem elucida două mijloace fundamentale pentru toate aceste patru elemente ale sustenabilității, care merită a fi implementate în cadrul instituțiilor de învățământ superior sunt: sensibilizarea atingerii sustenabilității și utilizarea tehnologiei, care ajută la reducerea problemelor de mediu.

În cadrul conferinței Rethinking Higher Education din Stockholm din 30 martie 2019, O. P. Ottersen, președintele Karolinska Institute, a apreciat că „obiectivele de sustenabilitate sunt concrete și vizează pe fiecare în parte” (Agheorghiesei, p. 25). Totodată, Ottersen, menționează că integrarea acestora în învățământul superior se poate realiza prin prisma celor 4C (fig.2.).

Figura 2. Cei „4C” ai integrării obiectivelor de sustenabilitate în învățământul superior

Sursa: Agheorghiesei, D. T. (2019, p. 25)

Concret – așa cum instituțiile de învățământ superior sunt menite să educe generații, să cultive dorința de a învăța, cadrele didactice trebuie să dispună de cunoștințe, abilități, deprinderi care să le ajute să predea în contextul atingerii sustenabilității. Astfel, dezvoltarea potențialului uman valoros orientat spre atingerea sustenabilității ajută cadrele didactice să formeze abilități și competențe de sustenabilitate studenților.

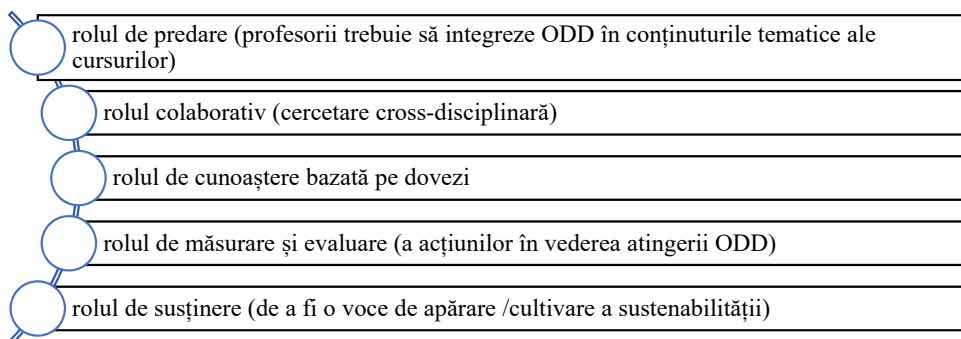
Creativ – procesul de predare, cercetare pe care cadrele didactice îl realizează în cadrul instituțiilor de învățământ superior trebuie să utilizeze metode creative, inovative, care ar sensibiliza, stimula studenții de a se implica în activități de atingere a sustenabilității.

Curriculum – conținuturile predate de către cadrele didactice trebuie să implice cursuri, conținuturi, unități de învățare axate pe sustenabilitate, unde studenții ar avea posibilitatea de a-și fundamenta competențe de sustenabilitate.

Colaborativ – prin prisma colaborării cross-disciplinare, a cooperării dintre educație și cercetare, dintre instituțiile de învățământ superior și toți stakeholderii săi, instituțiile de învățământ superior vor putea să implementeze, evalueze, coordoneze, monitorizeze și să revizuiască rezultatele obținute de instituția de învățământ superior pe dimensiunea atingerii sustenabilității.

Totodată, la aceeași conferință, H. Clarck, fostul prim ministru al Noii Zeelande, a punctat importanța deosebită a instituțiilor de învățământ superior în atingerea sustenabilității. Aportul universităților în atingerea sustenabilității, schematic, este redat în fig.3.

Figura 3. Rolul universităților în atingerea sustenabilității la nivel de societate

Sursa: Agheorghiesei, D. T. (2019, p. 25)

Prin urmare, se poate afirma că acțiunile universităților în domeniul educației formale, precum și activitățile non-formale (extracurriculare) privind atingerea sustenabilității pot avea un impact pozitiv asupra formării competențelor relevante pentru soluționarea problemelor sociale și de mediu.

Concluzii

În final, putem reitera că dezvoltarea unei viziuni cu privire la educația privind sustenabilitatea este o necesitate pentru universitățile competitive. În lumea modernă, importanța și rolul științei și al educației depășește posibilitatea dobândirii de noi cunoștințe și aplicarea lor în practică, prin promovarea educației postmoderne. Educația a fost întotdeauna un instrument eficient pentru schimbarea stereotipurilor gândirii și a comportamentului, pentru modernizarea societății, a economiei și a statului, în ansamblu. Or, educația are, astăzi, un rol central în crearea schimbărilor necesare pentru realizarea sustenabilității.

În vederea atingerii sustenabilității, considerăm că universitățile trebuie să realizeze următoarele schimbări:

1. *Remodelarea sistemului managerial universitar* – sistemul managerial al universităților care doresc să atingă sustenabilitatea și încearcă să realizeze eforturi în acest sens, trebuie să implementeze un management al sustenabilității universitare, care ar lua în calcul, în demersul său strategic, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă dar și aplicabilitatea lor în activitățile operaționale ale universității.

2. *Adaptarea noilor metode de predare și conținuturi tematice* – în vederea atingerii sustenabilității, universitățile trebuie să-și modifice abordările privind desfășurarea procesului educațional, în vederea inserării noilor metode de predare, pe de o parte, dar și a noilor conținuturi tematice axate spre atingerea sustenabilității.

3. *Intensificarea cercetărilor în domeniul sustenabilității* - cercetările în domeniul sustenabilității sunt o altă direcție de schimbare pe care universitățile trebuie să le dezvolte, dacă doresc să devină sustenabile. Organizarea de evenimente științifice pe tematica sustenabilității, publicarea de articole și alte materiale pe tematica dată, ar ajuta la sensibilizarea societății în necesitatea atingerii sustenabilității.

4. *Cooperarea cu mediul de afaceri* – în vederea orientării spre sustenabilitate, universitățile trebuie să intensifice cooperarea cu mediul de afaceri în vederea sensibilizării societății, în atingerea sustenabilității. Organizarea, în comun, a activităților științifice, participarea, în comun, la diverse simpozioane, traininguri, activități de înverzire, de restabilire a obiectivelor, pot ajuta societatea să conștientizeze necesitatea educației sustenabile.

Bibliografie

1. AGHEORGHIESEI, D.-T., ASANDULUI, L.-A., ASANDULUI, G. (2020). Sustenabilitatea în instituțiile de învățământ superior. Bune practici în Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România. In: *Statistical methods and information technologies for the analysis of socio-economic development*. Ediția XX-a [on-line]: Hmelnitk, 16-28. ISBN 978-617-7572-36-6. Disponibil: <<http://tinread.usarb.md:8888/jspui/handle/123456789/1270>>
2. AGHEORGHIESEI, D.-T., ONOFREI, M. (coord.) (2019). *Ghid de bune practici pentru implementarea în cadrul UAIC a mecanismelor moderne de evaluare a calității proceselor de predare și evaluare didactică din perspectiva principiilor sustenabilității*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
3. *Brundtland Report, 1987* [on-line] [accesat 14.08.2022]. Disponibil: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>.

4. GILMAN, R. *Sustainability: one state one movement* [on-line] [accesat 10.08.2022]. Disponibil: <https://www.context.org/iclib/ic25/gilman/>.
5. GLAVIC, P., LUKMAN, R. (2007). Review of Sustainability Terms and Their Definitions. In: *Journal of Cleaner Production* [on-line], 15. ISSN 1875-1885 [accesat 10.08.2022]. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652607711421>.
6. GRECU, V., NAGORE, I. *The Sustainable University – A Model for the Sustainable Organization* [on-line] [accesat 10.08.2021]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/276424502_The_Sustainable_University_-_A_Model_for_the_Sustainable_Organization.
7. ERPENBECK, J., ROSSENTIEL, L. (2003). *Handbuch Kompetenzmessung*. Stuttgart: Shfer-Poeschel.
8. MUSCOE, M. *Chestnut Hill – A Sustainable Community Profile* [on-line] [accesat 10.08.2021]. Disponibil: <https://placesjournal.org/assets/legacy/pdfs/chestnut-hill-a-sustainable-community-profile.pdf>.
9. SARNI, W., CAPOZUCCA, R. *Sustainability 2.0.: Using Sustainability to Drive Business Innovation and Growth* [on-line] [accesat 11.10.2021]. Disponibil: <https://apo.org.au/node/28369>
10. SIMONIS, U. Lester R. Brown. *Plan B – Rescuing A Planet under Stress and A Civilization in Trouble* [on-line] [accesat 12.09.2021]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/225241327_Lester_R_Brown_Plan_B-Rescuing_a_Planet_under_Stress_and_a_Civilization_in_Trouble.
11. SUSLENCO, A. (2022). The Contribution of Innovative Changes to the Strategic Development of Universities in the Context of Achieving Sustainability. In: *Lumen Proceedings*, vol.17: World LUMEN Congress/2021. Iași: Editura LUMEN, 611-629. ISSN (on-line) 2601-2529. Disponibil: <https://proceedings.lumenpublishing.com/ojs/index.php/lumenproceedings/article/view/705/743>.
12. URBANIEC, M. (2018). Sustainable Entrepreneurship: Innovation- Related Activities in European Enterprises. In: *Polish Journal of Environmental Studies*, 27(4), 1773-1779.
13. UE, 2018. [on-line]. [accesat 18.05.2021]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0022&from=NL>.
14. UNESCO [on-line], 2014 [accesat 10.08.2021]. Disponibil: <https://www.eea.europa.eu/ro/articles/catre-o-sustenabilitate-globala>.
15. VELAZQUEZ, L., MUNGUIA, N., PLATT, A., TADDEI, J. (2006). Sustainable university: what can be the matter? In: *Journal of Cleaner Production*, vol. 14, nos 9/11, 810-819.